

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 458 sahifa,
2-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
Abdullayeva Sh. H.	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
Abdullayeva Feruza Shavkatovna	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish.....	59
Kalandarova Maxliyo Aslonovna	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
Kamalova Dilrom Olimjon qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
Kamolova Gavhar Akbarovna	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
Maxkamova Laylo Majidovna	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
Mengliqulova Maftuna Abdullayevna	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari.....	90
Suyarov Xurshid Baxriddinovich	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
Usarova Marg'uba Nazar qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
Vaisova Yodgora Sardorbek qizi	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliy Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений.....	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниетбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения.....	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом.....	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari.....	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitora Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari.....	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda.....	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari.....	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi.....	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

MUNDARIJA	СОДЕРЖАНИЕ	CONTENTS	O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri 192 <i>Qodirova Zebuniso Malikovna</i>
			Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization 197 <i>Babayeva Lola Ibragimovna</i>
			Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi 202 <i>M. X. To'xtamisheva</i>
			Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari..... 207 <i>Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi</i>
			Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish 211 <i>Adashova Guljaxon Muxammadjonovna</i>
			STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari 215 <i>G. B. Maxmudova</i>
			Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari 219 <i>Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li</i>
			Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish 223 <i>Jumanazarova G. U.</i>
			Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari 227 <i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi</i>
			Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi..... 230 <i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>
			Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari 233 <i>Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi</i>
			Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish 238 <i>Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi</i>
			Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды 242 <i>Скрыльников Юрий Степанович</i>
			Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов..... 246 <i>Тиллашайхова Хосият Азаматовна</i>
			Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar 250 <i>U. A. Jumanaazarov</i>
			Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari moslashuvining psixologik yondashuvi 254 <i>G. R. Ibragimova, Abdulkarimova Dilfuza</i>
			Tarixiy obidalar asosida tasviriy san'at talabalari ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi 258 <i>Qurvanboyeva Diyora Muzaffar qizi</i>
			Bo'lajak o'qituvchilarda sotsial intellekt va shaxslilik kamolotning o'zaro bog'liqligi 262 <i>Avlayev Orif Umirovich</i>
			AR texnologiyasi asosida kompyuter arxitekturasini o'qitishni takomillashtirishning pedagogik asoslari.... 267 <i>Saidkarimxonova Dilnozaxon Saidazixon qizi</i>
			Sun'iy intellektning ixtisoslashgan ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatini oshirishdagi o'rni 273 <i>Ubbiyev Alisher Tairovich</i>
			Inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyat 277 <i>Sattorova Mohira Aminqulovna</i>
			Tasviriy faoliyat jarayonida maktabgacha tayyorlov guruh bolalarida emotsional intellektni shakllantirish . 281 <i>Namazbayeva Lola Zakirovna, Malikova Umida Nurliboy qizi</i>
			Sport maktablarida 12–14 yoshli gandbolchilarda to'pni ilish va uzatish texnikasini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish 285 <i>Ismatullayeva Fotima Rustam qizi</i>

Методология изучения этнопсихологических аспектов понимания долга перед родителями: цели, задачи и гипотезы исследования	289
Эргашев П. С., Азимова Х. А.	
Uzluksiz ta'lim tizimida metakompetensiyalarni rivojlantirish strategiyalari va ularning tasnifi	292
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Fundirlash konsepsiyasi – kelajak pedagoglarining asosiy poydevori	296
G'oyimov Umar Eshmurodovich	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan metodik ta'minotning hozirgi holati: tahliliy o'rganish.....	301
Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna	
Pedagogik metod: intellekt xaritalar yordamida lazerlarning amaliyotda qo'llanilish sohalarini vizuallashtirish	307
Olimjonova Nigina Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarida rivojlanish markazlarini tashkil etish	312
G. R. Ibragimova, Normamatova Rayhona Alisher qizi	
Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni	317
Qodirova Sevara Shuxratovna	
Shaxs psixikasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.....	325
Boboyeva Maxsuda Ataxonovna, Rajapboyeva Ozoda Shuxrat qizi, Karimova Malohat O'rinboy qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning sifat samaradorligi	329
Hasanova Dilnora Rustam qizi, Ehnazarov Jo'raqul	
Integratsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirishning metodik tizimi.....	333
Boynazarova Munajat	
O'yin faoliyati orqali kasbga yo'naltirish mexanizmlari.....	337
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
Модель методического сопровождения педагогов доо в развитии математической грамотности и логического мышления старших дошкольников на основе игровых технологий	340
Гаухар Джанпеисова	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari	347
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Формирование коммуникативной компетенции студентов на занятиях узбекского и иностранных языков: интегративный подход	351
Турланова Сауле Дадажановна	
Ta'lim jarayonida digital storytelling metodidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy yozuv kompetensiyasini shakllantirish.....	357
Maxsetova Zuxra Torebayevna	
Futbol mashg'ulotlarida kreativ yondashuvlarni qo'llash amaliyoti	361
Karimov Odiljon Baxadirovich	
Oliy ta'limda talabalarning kreativligini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari (amaliy matematika yo'nalishi misolida).....	364
Samatova Munira Dilshod qizi	
Подготовка к школе как условие развития коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи	368
Ахмедова З. М., Абдурахмонова М. А.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga talaba motivatsiyaviy-qadriyatli munosabatlari tizimi shakllanganligi darajalari va ularning sifatiy tavsifi	373
Ergasheva Matluba Burxonovna	
Ritmik va ijodiy gimnastika mashqlari orqali bolalarda estetik didni shakllantirish metodlari.....	378
Kamchiyev Salimberdi Xudayberdiyevich	

Interaktiv ta'lim platformalari asosida informatika va axborot texnologiyalari faniga oid kompetensiyalarni rivojlantirish samaradorligi.....	382
<i>Karimov Feruz Raimovich</i>	
Koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy usullar	386
<i>Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining media savodxonligini oshirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	389
<i>Masharibova Lobar Rayimberganovna</i>	
Duduqlanuvchi bolalarda verbal muloqot ko'nikmalarini o'yin texnologiyalari asosida rivojlantirish.....	393
<i>Mirtoeyeva Shohruza Ibjohimjon qizi</i>	
Maktab voleybol sport to'garaklari mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish	396
<i>Ortug'mat Jumanov, Zarina Abdusattarova</i>	
Talabalar mustaqil ta'limini samarali tashkil etish omillari va mexanizmlari.....	400
<i>Raxmatova Nargiza Dolibayevna</i>	
Bola nutqining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi salbiy va ijobiy muhit omillari. XXI asr taraqqiyotida nutq faoliyatining shakllanishi.....	403
<i>Ro'ziyeva Nozimaxon Oybek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ijodkorligini ijtimoiy-pedagogik faoliyatda rivojlantirish texnologiyasi.....	406
<i>Sadikova Dilafuz Xusanovna, Butayeva Gavhar Xudoyorovna</i>	
Fan va tabiatni tanishtirish orqali maktabgacha katta yoshdagi bolalarni rivojlantirish usullari	410
<i>Sh. T. Musulmonova</i>	
15-17 yoshgacha bo'lgan kurashchilarni yillik yuklamalarini taqsimlash	413
<i>Qirgiboyev Shaxbozbek Aslidin o'gli, Xamidjonov Muhammadbobir Ulug'bek o'gli</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	416
<i>Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	419
<i>Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni shaxsiy rivojlantirish.....	422
<i>Turdiyeva Raxima Kurbanovna</i>	
Matnli topshiriqlar vositasida ona tili darslarida o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish	426
<i>Yulbarsov Ochilbek Obidjon o'g'li, Isayeva Gulnur Shakirjanovna</i>	
Методы исследования сенсомоторных эффектов и внимания у детей дошкольного возраста.....	432
<i>Г. С. Алиходжаева</i>	
Роль театрализованной деятельности в формировании представлений о родине у дошкольников .	436
<i>Г. С. Алиходжаева, У. О. Мамадалиева</i>	
Логическое мышление детей 5–7 лет в вариативном дошкольном образовании: нормативные основания и концептуальная модель	440
<i>Г. Э. Джанпеисова, В. В. Горбунова, Э. З. Убайдуллаева</i>	
O'qitishning maqsad va vazifalarini talabalarning bo'lajak pedagogik faoliyatini modellashtirish sifatida ...	444
<i>Murodova Umida Dilmurodovna</i>	
Развитие прагматической компетенции аудирования с помощью инновационных технологий в обучении немецкому языку	449
<i>Саидова Махсудахон Аббасовна</i>	
Развитие профессиональной подготовки будущих воспитателей в системе высшего педагогического образования.....	452
<i>Собирова Пошшаой Эркин кизи</i>	
Современные педагогические концепции и структурные элементы игровых технологий.....	455
<i>Хафизова Машхура Аминовна</i>	

TALABALAR MUSTAQIL TA'LIMINI SAMARALI TASHKIL ETISH OMILLARI VA MEXANIZMLARI

Raxmatova Nargiza Dolibayevna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti, dotsent v.b.

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida talabalar mustaqil o'qishini samarali yo'lga qo'yishning asosiy omillari va uni ta'minlaydigan mexanizmlar tahlil qilindi. Mustaqil ta'lim natija berishi uchun zarur shartlar sifatida ichki va tashqi rag'bat, aniq maqsadlarni belgilash, o'qish strategiyalarini ongli tanlash, vaqt resursini to'g'ri taqsimlash, o'z faoliyatini tahlil qilish ko'nikmasi, baholash mezonlarining ravshanligi, raqamli manbalardan maqsadli foydalanish, shuningdek, tutor yordami va teskari aloqaning uzluksizligi alohida ko'rib chiqildi.

Kalit so'zlar: mustaqil ta'lim, o'zini o'zi boshqarib o'qish, o'quv strategiyalari, motivatsiya, metakognisiya, refleksiya, tutorlik, baholash mezonlari, raqamli resurslar.

Abstract: The article presents a structured analysis of factors and mechanisms that ensure the effective organization of students' independent learning in higher education. Key determinants include motivation, goal setting, learning strategies, time management, reflection, transparent assessment criteria, rational use of digital resources, and continuous tutoring and feedback.

Key words: independent learning, self-regulated learning, learning strategies, motivation, metacognition, reflection, tutoring, assessment criteria, digital resources.

Аннотация: В статье системно раскрыты факторы и механизмы эффективной организации самостоятельного обучения студентов в высшей школе. Рассмотрены мотивация, целеполагание, учебные стратегии, тайм-менеджмент, рефлексия, прозрачные критерии оценивания, рациональное использование цифровых ресурсов, а также непрерывность тьюторского сопровождения и обратной связи.

Ключевые слова: самостоятельное обучение, саморегулируемое обучение, учебные стратегии, мотивация, метакогниция, рефлексия, тьюторство, критерии оценивания, цифровые ресурсы.

KIRISH

Oliy ta'limda mustaqil ta'lim talabaning fikrlash madaniyati, shaxsiy javobgarligi hamda kasbiy salohiyati shakllanadigan eng muhim yo'nalishlardan biri sanaladi. Talabaning mustaqil ishi oliy ma'lumotli malakali kadrlar tayyorlash jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ularning subyektivligini rivojlantirishni ta'minlaydi. Auditoriya mashg'ulotlari vaqt jihatidan cheklangan sharoitda bilimni kengaytirish, amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash hamda tanqidiy tafakkurni rivojlantirish ko'pincha talabaning o'zi olib boradigan o'qish faoliyati bilan bog'liq bo'ladi. Ammo amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, mustaqil ta'lim ko'p hollarda faqat vazifa topshirilib, keyin bajarilganini tekshirish bilan cheklanib qoladi: maqsadlar aniq va lo'nda qo'yilmaydi, foydalaniladigan manbalar tartibga solinmaydi, baholash talablari aniq ko'rinmaydi, fikr-mulohaza esa o'z vaqtida berilmaydi. Bunday holatlarda talaba o'z o'quv jarayonini rejalashtirish va boshqarish ko'nikmasini yetarli darajada egalamay qoladi. Shu bois mustaqil ta'limni samarali tashkil etadigan omillar hamda uning ishlash mexanizmlarini ilmiy jihatdan aniqlash, ularni fan modullarini loyihalash hamda ta'limni boshqarish tizimiga integratsiya qilish dolzarb vazifa hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mustaqil ta'limning nazariy asoslari o'zini o'zi boshqarib o'qish g'oyasi bilan chambarchas bog'liq. Zimmerman bu jarayonni talabaning maqsad belgilashi, mos strategiyalarni tanlashi, o'z faoliyatini kuzatib borishi va natijani baholashi orqali o'qish faoliyatini ongli ravishda boshqarishi sifatida izohlaydi; bunda muvaffaqiyat tug'ma qobiliyatdan ko'ra boshqaruv va o'zini nazorat qilish jarayoniga ko'proq bog'liq ekani ta'kidlanadi [3].

Pintrichning qarashlariga ko'ra, motivatsion resurslar bilan o'quv strategiyalari uyg'un ishlaganda barqaror akademik natijaga erishiladi; ayniqsa metakognitiv nazorat va o'z-o'zini boshqarish mustaqil o'qish samaradorligining markaziy omili hisoblanadi [4].

Biggs va Tang ta'lim jarayonini konstruktiv moslik tamoyiliga tayangan holda tashkil etishni taklif etadi: o'qitish metodlari va baholash mezonlari kutilayotgan o'quv natijalari bilan uyg'unlashganda talaba mustaqil o'qish jarayonida aniq yo'nalishga ega bo'ladi, resurslardan oqilona foydalanadi va kuchini maqsad sari yo'naltiradi [5].

Boud hamda Falchikov baholashning o'qish jarayoniga ta'siri nihoyatda kuchli ekanini ta'kidlab, samarali baholash talabning kelajakdagi mustaqil o'rganish faoliyatiga xizmat qilishi lozimligini asoslaydi; bu yondashuv mustaqil ta'limni baholash tizimisiz samarali yo'lga qo'yib bo'lmasligini ko'rsatadi [7].

Mahalliy me'yoriy hujjatlar hamda kredit-modul tizimi amaliyoti mustaqil ta'lim ulushini kengaytirish, o'quv natijalarini aniqlashtirish va baholash mezonlarining shaffofligini ta'minlash zarurligini belgilaydi. Shu tariqa ilmiy manbalar mustaqil ta'lim samaradorligi motivatsiya, o'quv strategiyalari, kurs dizayni, baholash hamda boshqaruv mexanizmlarining o'zaro bog'langan tizimi asosida ta'minlanishini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Agar talaba nima sabab o'qiyotgani va yakunda qanday natijaga erishishi kerakligini aniq tasavvur qilmasa, mustaqil ta'lim ko'pincha keyinga suriladigan vazifaga aylanadi. Ichki rag'bat barqaror natijaga olib keladi, biroq u ham o'quv jarayoni dizayni orqali mustahkamlanadi: topshiriqlar kelajak kasbiy faoliyat bilan bog'lansa, murakkablik bosqichma-bosqich oshirilsa, talaba o'z rivojini sezadi va o'qishga qiziqishi ortadi [4].

Maqsad qo'yish umumiy iboralar bilan cheklanmasligi kerak; u aniq va o'lchanadigan natijalarni ifodalashi lozim. Masalan, matn shunchaki o'qish emas, balki asosiy g'oyalarni ajratish, dalillarni tasniflash yoki muhim terminlarni kontekstda qo'llash kabi vazifalar mustaqil ta'limni boshqariladigan jarayonga aylantiradi [5].

Keyingi muhim omil o'quv strategiyalari va metakognitiv ko'nikmalardir. Ko'plab talabalar katta vaqt sarflagan holda ham kutilgan natijaga erisha olmaydi, chunki o'rganish jarayoni tartibsiz tashkil etiladi: reja mavjud emas, yozuvlar tizimsiz yuritiladi, takrorlash tasodifiy amalga oshiriladi va xatolar ustida yetarli darajada ishlanmaydi. O'zini o'zi boshqarib o'qish yondashuvi "qanday o'qiyman?" degan savolga javob beradigan ko'nikmalarni rivojlantiradi. Bular qatoriga ma'lumotni qismlarga ajratish, savol-javob usulida o'rganish, konseptual xaritalar tuzish, o'zini test qilish, xatolarni qayd etish va qisqa refleksiya yozish kabi usullar kiradi [3].

Bunday ko'nikmalar tug'ma emas, balki o'qitish jarayonida shakllantiriladi. Shu sababli samarali mexanizm o'quv strategiyalarini bevosita kurs mazmuniga integratsiya qilishni talab etadi. Uchinchi omil vaqtni boshqarish va o'quv intizomi bilan bog'liq. Mustaqil ta'limdagi muammolar ko'pincha "vaqt yetmadi" degan sabab bilan izohlanadi, aslida esa bu rejalashtirish va ustuvorliklarni belgilash ko'nikmalarining sustligi bilan bog'liq. Agar kurs tarkibida qisqa muddatli nazorat nuqtalari mavjud bo'lsa, talaba barcha ishni oxirgi haftaga yig'ib qo'ymaydi; bu nafaqat akademik natijalarni yaxshilaydi, balki psixologik bosimni ham kamaytiradi [7]. Raqamli chalg'ituvchilar ko'paygan sharoitda vazifalar hajmi real bo'lishi, bajarish muddati aniq ko'rsatilishi, minimal talablar belgilanishi va yuqori natijaga intiluvchilar uchun kengaytirilgan topshiriqlar taklif etilishi muhimdir.

To'rtinchi omil o'qituvchi yoki tutor tomonidan ko'rsatiladigan qo'llab-quvvatlash hamda teskari aloqaning sifati bilan bog'liq. Mustaqil ta'lim talabning yolg'iz ishlashi degani emas; aksincha, to'g'ri tashkil etilganda teskari aloqa eng faol ishlaydigan bosqichga aylanadi. Tezkor, aniq va mezonlarga asoslangan fikr-mulohaza talabning xatolarini vaqtida tuzatishiga yordam beradi, noaniq va kechiktirilgan izoh esa o'qishga bo'lgan qiziqishni susaytiradi [7].

Ayniqsa dastlabki bosqichlarda tutorlik qo'llovi o'quv strategiyalarini tanlash, manbalarni saralash, reja tuzish va o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayon nazorat vositasi emas, balki mustaqil o'rganish madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik hamkorlik shakli hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mustaqil ta'limni samarali yo'lga qo'yish mexanizmlari bir necha o'zaro bog'liq darajalarda ishlaydi. Institutsional darajada o'quv rejaları va kredit yuklamasi mustaqil ta'lim ulushini real imkoniyatlar bilan uyg'unlashtirishi zarur. Metodik xizmatlar namunaviy topshiriqlar va baholash rubrikalari bankini shakllantirishi, kutubxona hamda elektron resurslardan foydalanish imkoniyatini kengaytirishi, akademik halollik tamoyillari esa aniq va barqaror ishlashi lozim [1].

Bu bosqichda quruq qoidalar emas, balki samarali infratuzilma va qo'llab-quvvatlov muhitining mavjudligi hal qiluvchi omil hisoblanadi. Kurs dizayni darajasida mexanizm yanada aniq shaklga ega bo'ladi. Har bir modul bo'yicha kutilayotgan o'quv natijalari belgilab olinadi, ularga mos mustaqil topshiriqlar ishlab chiqiladi, murak-

kablik darajasi bosqichma-bosqich oshiriladi, vaqt taqsimoti ko'rsatiladi va baholash mezonlari rubrika asosida joriy etiladi.

Teskari aloqa berish kanallari oldindan belgilanadi ^[5]. Bu yondashuvda mustaqil topshiriq o'qituvchining qo'shimcha yuklamasi emas, balki o'qitish jarayonining markaziy vositasi sifatida qaraladi. Talabaga topshiriq bilan birga qisqa yo'riqnoma taqdim etilishi muhim bo'lib, unda maqsad, bajarish tartibi, foydalaniladigan resurslar, kutilayotgan natija hamda baholash mezonlari ko'rsatiladi. Bunday yo'riqnoma topshiriqlarni tushunarli qiladi va mustaqil o'qishni tartibga soladi. Talaba darajasida esa mexanizm uning shaxsiy o'quv xulqi orqali namoyon bo'ladi: maqsad belgilash, rejalashtirish, mos strategiyani tanlash, o'zini tekshirish, xatolarni tahlil qilish va refleksiya qilish kabi ko'nikmalar asosiy o'rin tutadi ^[3].

Mazkur ko'nikmalarni shakllantirish uchun maxsus kichik topshiriqlar berilishi maqsadga muvofiq bo'lib, bu orqali talaba o'qish jarayonini boshqarish malakasini egallaydi. Natijada mustaqil ta'lim oddiy topshiriq sifatida qolmay, kompetensiya shakllantirishga xizmat qiladigan, rejalashtirilgan va nazorat qilinadigan ta'lim jarayoniga aylanadi.

XULOSA

Talabalar mustaqil ta'limini samarali yo'lga qo'yish butun o'quv jarayonini boshqarishga qaratilgan yaxlit model sifatida ko'riladi. Samaradorlikni belgilaydigan omillar quyidagilardan iborat: talabaning ichki rag'bati va maqsadning ravshanligi, o'qish strategiyalarining to'g'ri tanlanishi hamda metakognitiv nazorat, vaqtni rejalashtirish, tutorlik ko'magi va muntazam teskari aloqa, baholash mezonlarining shaffofligi, shuningdek raqamli resurslardan maqsadli foydalanish darajasi.

Ushbu mexanizmlar bir-birini to'ldirib ishlaganda mustaqil ta'lim oddiy vazifalar ketma-ketligiga aylanib qolmaydi: ta'lim muassasasi zarur resurslar va qo'llab-quvvatlov sharoitini yaratadi, talabada esa o'zini-o'zi boshqarib o'qish kompetensiyasi bosqichma-bosqich shakllanadi. Natijada oliy ta'lim bitiruvchisida faqat nazariy bilimlar to'planmaydi, balki uzluksiz o'rganish madaniyati ham shakllanadi. Bu esa mehnat bozorida tez moslashish, kasbiy rivojlanish va shaxsiy mas'uliyatni mustahkamlashga xizmat qiladigan eng ishonchli omillardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. 2020-yil 23-sentyabr, O'RQ-637. <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimida kredit-modul tizimini joriy etish bo'yicha me'yoriy-uslubiy hujjatlar to'plami. Toshkent: Oliy ta'lim vazirligi nashri, 2020 (to'plam).
3. Zimmerman B.J. Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview // *Theory Into Practice*. 2002. Vol. 41, No. 2. P. 64–70.
4. Pintrich P.R. A Conceptual Framework for Assessing Motivation and Self-Regulated Learning in College Students // *Educational Psychology Review*. 2004. Vol. 16, No. 4. P. 385–407.
5. Biggs J., Tang C. *Teaching for Quality Learning at University*. 4th ed. Maidenhead: Open University Press, 2011. 389 p.
6. Boekaerts M. Self-Regulated Learning: A New Concept Embraced by Researchers, Policy Makers, Educators, Teachers, and Students // *Learning and Instruction*. 1997. Vol. 7, No. 2. P. 161–186.
7. Boud D., Falchikov N. *Rethinking Assessment in Higher Education: Learning for the Longer Term*. London: Routledge, 2007. 220 p.
8. Dolibaevna R.N. (2023). Bo'lajak o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. *Ta'lim fidoyilari*, 10, 197–201.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.